

ZAUZETOST KRŠĆANA U DRUŠTVU

4. godište

Ovo godište, uostalom kao i prethodno označeno je određenim psihofizičkim smirivanjem. Međutim, na obzorju je životni ispit zrelosti (matura) koji zacijelo zaokuplja učenike i traži od njih maksimalni angažman. Na svoj način, učenici se nalaze pred životnim opredjeljenjem: što izabrati kao svoju životnu profesiju? Ucijepljenost između želje i mogućnosti stavlja koji put sanjanu slobodu na kušnju. Ne može se sve što se hoće. Stvara se sve kritičniji stav prema sebi samom ali i prema svijetu oko sebe. Seksualnost i partnerstvo stječu nove horizonte unutar kojih se može smjestiti i kršćansko poimanje. Težnja za novim svijetom, pravednijim društvom, ljudskim odnosima, idealno su polazište za razmišljanje o kraljevstvu Božjem.

RASPORED TEMA

Sloboda i društvo

1. Pojedinaac i društvo
2. Sloboda i prisila

Živjeti osobne odnose

3. Smisao spolnosti
4. Partnerstvo - kršćanski zadatak
5. Brak i obitelj

Sučeljenje sa svijetom rada

6. Zvanje - posao - slobodno vrijeme
7. Društvena pravednost
8. Praktični materijalizam

San čovječanstva o boljem svijetu

9. Ideologije i svjetonazori
10. Samoodgovornost unutar društvenih struktura

Božja ponuda - izazov ljudskom angažmanu

11. Kraljevstvo Božje
12. Kršćansko shvaćanje mira
13. Ostvarenje kršćanske poruke

Sloboda i društvo

4.1 POJEDINAC I DRUŠTVO

Sržni sadržaji

1. Bit i oblici društva;
2. Dijalektika individualnoga i socijalnoga;
3. Značenje sredine za pojedinca;
4. Društvene kreposti s kršćanskog gledišta.

Proširenje sadržaja

11. Dijalektika individualnoga i socijalnoga u suvremenom gospodarstvu i tehnici;
12. Sposobnosti i talenti kao dar i zadatak;
13. Crkva kao odgojni faktor;
14. Društveni utjecaj na pojedinca prilikom izbora zvanja;
15. Konflikti između pojedinca i društva: modeli razrješavanja.

Osnovna namjena

Općenito govoreći današnji čovjek naveliko cijenjen društvene vrednote, međutim ne gubi iz vida niti one individualne, regionalne, nacionalne. U procesu odvajanja od obitelji te u traženju vlastitog društvenog statusa, osobna suodgovornost poprima posebno značenje. Ova vjeronaučna jedinica ide za tim da bi pomogla učeniku ostvariti ravnovjesje između osobnoga i društvenoga. Neće se tretirati sve društvene kreposti, nego će se primjerno odabrati jednu ili dvije (npr. pravednost). Značenje individualnih etičkih stavova ne smije zbog toga biti bačeno u sjenu (primjerice: odlučnost, kritičnost...).

Pojedinačni ciljevi

1. Usvojiti adekvatno poimanje društva;
2. Razmišljati unutar konkretne (recimo odgojne) situacije nad konfliktima između individualnoga i socijalnoga;
3. Što očekuje pojedinac od društva odnosno društvo od pojedinca?
4. Suovisnost pravednosti i osobnog zadovoljstva.

Metodičke upute

- Iznošenje prazničkih iskustava;
- Igra uloga: predstavnici društvenih organizacija diskutiraju s građaninom u vezi njegovih društvenih iščekivanja;
- Razgovor u vezi jednog novinskog izvještaja ili diskutiranje konflikta pojedinac - društvo;
- Collage koji tematizira odnos pojedinca i zajednice;
- Biblijski tekstovi: Post 11,1-9; Mt 18,1-35; 1 Kor 12,12-31;

- Rad nad tekstom: II. vat. sabor, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu;
- Karakteristične pripovijesti iz suvremene hrvatske književnosti;
- II. Vat. sabor: Gaudium et spes, 25 - ovisnost ljudske osobe o društvenoj stvarnosti.

Pomagala

Filmovi:

Veljko Bulajić, "Obećana zemlja", Jadran film, Zagreb.

Dijamontaža:

"Hod u slobodi", KSC, Zagreb; "Članovi jedne velike obitelji", KSC, Zagreb; "Ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu", KSC, Zagreb; "Moje mjesto u Crkvi Božjoj", KSC, Zagreb.

Literatura:

PRANJIĆ Marko, "Društveni odgoj kao nezaobilazna komponenta u vjerskom odgoju i pouci mladih", u: Kateheza VI(1984)4,5-17; *Rad i društvo u Bibliji*, Duhovna stvarnost, Zagreb 1980.

4.2 SLOBODA I PRISILA

Sržni sadržaji

1. Slobodna volja;
2. Posljedice težnje za posvemašnjom slobodom;
3. Nutarnje i vanjske prisile;
4. Biblijsko shvaćanje slobode.

Proširenje sadržaja

11. Sloboda i traganje za smislom;
12. Nagonska ustrojstva u čovjeka i životinje;
13. Napetost između slobode i autoriteta;
14. Sloboda i vezanost u konkretnim životnim situacijama;
15. Umjetnost i stvaralaštvo kao izraz čovjekove slobode.

Osnovna namjena

Čovjekova težnja za slobodom usmjerena je prema potpunoj neovisnosti. Međutim, dok pokušavamo prevladati vlastitu omeđenost, često se događa da prostor svoje slobode širimo na račun drugih. Tako nastaju napetosti u društvu, rađa se složen odnos između slobode i prisile. Učenik doživljava tu napetost kako u školi i obitelji, tako i u svojoj široj okolini. On u ovom razdoblju već razmišlja o vlastitoj budućnosti, o izboru životnog suputnika i o svom budućem zanimanju. Zbog toga ova tematika ima za cilj pomoći učeniku da uoči ambivalentni odnos između slobode i prisile, da shvati kako je i on sam kao što su i drugi oko njega podložni toj napetosti te da razmišlja o mogućnostima razrješavanja tih napetosti, u konkretnim situacijama.

Pojedinačni ciljevi

1. Ispravno shvaćanje pojmova "slobodna volja" i "predodređenje";
2. Na konkretnim primjerima uočiti posljedice zahtjeva za posvemašnjom slobodom;
3. Navesti primjere nutarnje i vanjske prisile;
4. Uvidjeti da je neophodno i razložno odreći se zahtjeva za apsolutnom slobodom;
5. Na temelju jednog konkretnog primjera izložiti biblijsko poimanje slobode kao model za razrješavanje i prevladavanje neke životne situacije (primjerice: Lev 19,33 sl - osloboditi se uskog nacionalnog i grupno-egoističkog načina razmišljanja).

Metodičke upute

- Analizirati Mt 5-7; Gal 5; 2 Kor 3,17 pod vidom biblijskog poimanja slobode;
- Obraditi neke konkretne situacije gdje se izražavaju napetosti između slobode i prisile: odnos učenika i nastavnika, problemi s roditeljima, iskustva na poslu...
- Dramatizacija: predstaviti neki konkretni doživljaj;
- Igre rješavanja konflikata;
- Igra asocijacija na riječ: "sloboda";

- Navesti primjere dovršavajući rečenicu: "Želio bih... a ne mogu (ili ne smijem jer...)";
- Rad na biblijskim tekstovima: Mt 4,1-11; Iv 8,31-36; Izr 10,1-22,16.

Pomagala

Film:

Fadil Hadžić, "Novinar", Jadran film, Croatia film, Zagreb.

Dijamontaža:

"Hod u slobodi" (Ag 1), KSC, Zagreb; "Galeb Jonathan" (Ed 7), KSC, Zagreb; "Đakon Stjepan" (B 66), KSC, Zagreb; "Proces Isusu" (B 62), KSC, Zagreb; "Isusovo razapinjanje i smrt" (B 63), KSC, Zagreb.

Literatura:

KONGREGACIJA ZA KLER, *Naputak o kršćanskoj slobodi i oslobođenju*, KS, Zagreb 1986; STOJIĆ Anto, *Biti slobodan*", KSC, Zagreb 1984; PALAČEK Vladimir, *Kristijan, mali bijeli mrav*, Zagreb 1980; HUENERMANN Wilhelm, *Okrvavljeni ljiljan*, Istarsko književno društvo, Pazin 1969; MATAUŠIĆ Mirko, *Masmedija i nasilje*, u: Kateheza 8(1986)1,67-77.

Živjeti osobne odnose

4.3 SMISAO SPOLNOSTI

Sržni sadržaj

1. Ljudska spolnost: temelji, razvoj i oblikovanje;
2. Njegovanje i preziranje dostojanstva čovjeka kao muškarca i žene;
3. Integracija "sexusa" i "erosa" u osobnom susretu;
4. Beženstvo i spolna uzdržljivost;
5. Predbračni odnosi i izvanbračne veze s gledišta kršćanske odgovornosti;

6. Odnosi među osobama istog spola (homoseksualnost i lezbijstvo) s gledišta kršćanske etike.

Proširenje sadržaja

11. Utjecaj odgoja i kulture na načine seksualnog ponašanja i na vredovanje spolnosti;
12. Konformizam u spolnom ponašanju

Osnovna namjena

Suvremeni čovjek je sklon svesti spolnost na područje pukih tjelesnih manifestacija i aktivnosti. Pritom se zapostavlja duševno-duhovno i društveno-kulturno značenje čovjekove spolne različitosti. Nakon prve faze spolnog dozrijevanja učenika sada sve više zaokuplja pitanje njegove spolne određenosti s obzirom na preuzimanje neke konkretne uloge u društvu. Ovo tematsko područje želi pokazati učeniku što je moguće sveobuhvatniju sliku ljudske spolnosti, ukoliko polazeći od predodžbi genitalne spolne zrelosti osvjetljuje smisao i značenje čovjekova življenja kao muškarca i žene.

Pojedinačni ciljevi

1. Shvatiti spolnost kao čovjekovo bitno obilježje;
2. Pozitivno vrednovanje spolnosti u vlastitoj slici o čovjeku;
3. Prepoznati odnos među spolovima kao izraz ljubavi;
4. Pravilna interpretacija pojma "čistoća - nevinost".

Metodičke upute

- Dramatizacija: Dijalog o osebnosti spolova;
- Pokušati obraditi uobičajene predodžbe i mišljenja;
- Analiza članaka iz dnevnog tiska (novina i časopisa), osobito rubrika "o ljubavi" te "pitanja i savjeti";
- Izraditi kolaž na temu: "Tipičan muškarac - tipična žena";

- U nekom prikladnom tekstu riječi: "muškarac" i "žena" zamijeniti riječju "čovjek";
- Biblijski tekstovi: Post 1,26-29; 2,15-25; Lev 18,1-30; Sir 9,1-9; Pj; 1 Kor 6,12-20.

Pomagala

Film:

Srđan Karanović, "Petrijin vijenac", Centar film, Beograd.

Dijamontaža:

"Seks, ni trgovina ni tabu" (Hp 21); "Pomoć kao što je on" (Hp 24); "Pomoć kao što je ona" (Hp 25); "Prema ljubavi" (26); "Bit će dvoje jedno tijelo" (Hp 28); "Rasti zajedno" (Hp 30).

Literatura:

GAUDEFROY M., *Seksološke studije*, KS, Zagreb 1982; BOUSSEMART Pierre, *Je li istina da Crkva ne razumije ljubav?*, Glas koncila, Zagreb; BRAJŠA Pavao, *Ljubav i svađa u dvoje*, Varaždin 1985; KONGREGACIJA ZA KLER, *Odgojne smjernice o ljudskoj ljubavi. Obrisi spolnoga odgoja*, KS, Zagreb 1984.

4.4 PARTNERSTVO - KRŠĆANSKI ZADATAK

Sržni sadržaji

1. Teološko utemeljenje partnerstva: Bog je postao čovjekov partner;
2. Osnove međuljudskog partnerstva: smatrati druge jednako vrijedne sebi; ravnopravnost; solidarnost; tolerancija;
3. Pravednost i ljubav kao osnovna načela kršćanskog društvenog nauka;
4. Partnerstvo u Crkvi;
5. Ekumena kao partnerstvo;
6. Društvena dimenzija "Sedam glavnih grijeha".

Proširenje sadržaja

11. Težnja za vlašću kao zapreka partnerstvu;
12. Partnerstvo i prostor osobne slobode;
13. Značenje razgovora u partnerstvu.

Osnovna namjena

Termin "partnerstvo" danas se vrlo često olako primjenjuje na sve i svašta. Zato bi trebalo razmotriti njegovo temeljno značenje i ulogu na temelju svakodnevnog života. Partnerstvo se ukazuje kao načelo koje je potrebno na svim područjima društvenog života kao oblik čovjekova odnosa prema drugome. Taj je odnos međutim obilježen određenim etičkim zasadama. U njemu se moraju priznavati različitosti stavova i zadataka. Ova bi tematika trebala učeniku ponuditi priliku za sučeljavanja i vrednovanje vlastitih stavova i razmišljanja na području partnerstva s onim što proizlazi iz zasada kršćanske vjere.

Pojedinačni ciljevi

1. Opisati etičke i osobne pretpostavke za stvaranje partnerstva;
2. Navesti primjere na kojima se vide posljedice pomanjkanja spremnosti za partnerstvo;
3. Objasniti kakvu toleranciju zahtijeva partnerstvo;
4. Uočiti razliku između služenja i sluganstva.

Metodičke upute

- Iznašanje iskustava: iskustvo partnerstva u obitelji, školi, zvanju i u krugu prijatelja;
- Meditacija o temi: "Pars = (lat.) dio — partnerstvo";
- Razmišljanje o odnosima između vjeroučitelja i vjeroučenika;
- Rad s tekstom: enciklike "Pacem in terris" i "Dives in misericordia";
- Biblijski tekstovi: Izl 19,3-8; Lk 10,25-37; 1 Kor 12,1-11.

Pomagala

Film:

Vatroslav Mimica, "Banović Strahinja", Jadran Film, Zagreb.

Dijamontaža:

"Nije dobro da čovjek bude sam" (Hp 22); "Sraz dvaju svjetova" (Hp 23); "Vrijeme kušnje" (Hp 27), KSC, Zagreb.

Literatura:

Snaga susreta. Muško i žensko stvori ih, KS, Zagreb 1974; HILDEBRAND Dietrich von, *Enciklika Humanae vitae - znak protivljenja*, FTI, Zagreb 1970; MEVES Christa, *Ljubiti - što je to?*, HKD, Zagreb 1985.

4.5 BRAK I OBITELJ

Sržni sadržaji

1. Narav i smisao braka;
2. Sakrament ženidbe;
3. Slavlje vjenčanja;
4. Uloga obitelji u životu pojedinca;
5. Značenje obitelji za Crkvu, državu i društvo;
6. Odgovorno roditeljstvo.

Proširenje sadržaja

11. Naslijeđe i socijalizacija u svjetlu psihologije i teologije;
12. Brak i obitelj u Bibliji;
13. Brak i obitelj kroz povijest;
14. Kršćanska odgovornost za rastavljene i one koji su sklopili novi brak;
15. Briga kršćanske zajednice za krmje obitelji;
16. Obitelj kao kućna crkva.

Osnovna namjena

Brak i obitelj kao oblici života u današnjem društvu sve više dolaze u motrište kritike. Obradivanje ovog tematskog područja, želi izazvati raspravu i produbiti učeničko razmišljanje stavljajući im pred oči činjenicu braka kao trajne životne zajednice i presudnu ulogu obitelji u životu pojedinca kao i u raznim oblicima društvenog života. U tom suodnosu

kršćanski se brak i obitelj mogu doživjeti i kao alternativni oblik života.

Pojedinačni ciljevi

1. Upoznati osnove crkvenog ženidbenog prava;
2. Opisati vjersko i društveno značenje bračne vjernosti;
3. Objasniti uobičajeno shvaćanje obitelji kao kućne crkve;
4. Govoriti o motivaciji, posljedicama i mogućim opasnostima različitih drugih oblika zajedničkog života;
5. Navesti razloge i motive za sklapanje crkvenog braka.

Metodičke upute

- Razgovor na osnovi slika, pojedinih scena iz obiteljskog života;
- Nizanje asocijacija o temi: "Živjeti zajedno";
- Zidne novine: "za" i "protiv" braka;
- Osvrt na jedan bračni seminar;
- Rad s tekstem: "Liturgija sakramenta ženidbe";
- Biblijski tekstovi: Izr 6,20-7,27 i 31,10-31; 1 Kor 7,1-16 i 25-38; Ef 5,21-6,9; Tit 2,3-8; 1 Pt 3,1-7;
- Rad s tekstem: Papa Pavao VI, enciklika "Humanae vitae"; II. vatikanski sabor, pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu "Gaudium et spes": "... ženidba spada u red stvaranja...".

Pomagala

Film:

"Moje pjesme, moji snovi".

Dijamontaža:

"Bit će dvoje jedno tijelo" (Hp 28); "Rasti zajedno" (Hp 30); "Plodite se i množite, sebi podložite zemlju" (Hp 29).

Literatura:

DE KRUIJF T.C., *Spolnost i brak u Bibliji*, KS, Zagreb 1972; BRECHEEN Carl, *Sklad u obitelji*, Dobra vest, Novi Sad 1984; HEINZ-

MANN Josef, *Tvoj je poziv ljubiti. Priprava za brak i bračni savjetnik*, KS, Zagreb 1984.

Svijet rada

4.6 ZVANJE - POSAO - SLOBODNO VRIJEME

Sržni sadržaji

1. Čovjek i njegovo zvanje danas;
2. Rad i zanimanje u svjetlu katoličkog društvenog nauka;
3. Uzorci za rješavanje pojedinačnih problema s područja rada: žene u radnom odnosu, radnici izvan mjesta boravka; strani radnici;
4. Slobodno vrijeme i njegovo korištenje;
5. Smisao i življenje nedjelje.

Proširenje sadržaja

11. Slobodno vrijeme posvećeno djeci, starijima i djeci;
12. Tjelesno, duševno i duhovno opuštanje;
13. Pravilno korištenje ponuda "industrije oblikovanja slobodnog vremena".

Osnovna namjena

Mnogovrsna razdioba i racionalizacija rada iz dana u dan biva sve većom. To od današnjeg čovjeka zahtijeva nezapamćenu fleksibilnost s obzirom na njegov rad. Mlade pak sve više zaokupljaju pitanja njihove osobne budućnosti. U ovoj fazi njihovog razvoja javlja se pojačana svijest odgovornosti. Sukladno tome pitanje smisla i uloge njihova zanimanja sve više dobiva na značenju. Zbog toga ova tema želi pomoći učeniku da iznova premisli temeljne međuovisnosti i probleme s područja rada i da s njima konfrontira svoju osobnu situaciju.

Pojedinačni ciljevi

1. Prepoznati zvanje, posao i slobodno vrijeme kao šanse za razvoj vlastite osobnosti;
2. Prepoznati dar staralaštva kao osobnu obvezu;
3. Prihvatiti radni moral kao neophodan stav odgovornosti za vlastito djelovanje;
4. Procijeniti ispravnost vlastitog korištenja slobodnog vremena.

Metodičke upute

- Učenici izražavaju svoje predodžbe o radu, zanimanju i slobodnom vremenu jednostavnim skicama na školskoj ploči;
- Pantomimom predstaviti jedan radni dan;
- Dramatizacija: Čovjek na godišnjem odmoru promatra zidara dok radi;
- Biblijski tekstovi: Post 1,28; Izr 18,9; Mk 2,23-28; 2 Sol 3,6-12;
- Rad s tekstom: Izbor iz enciklike "Rerum novarum" i "Laborem exercens".

Pomagala

Film:

0133-20 "Surogat", Fimoteka 16, Zagreb.

Dijamontaža:

"Graditelji boljeg svijeta" (Hp 11); "Za humanije društvo" (Hp 12); "Život u tvojim rukama" (Hp 13), KSC, Zagreb.

Literatura:

PIVAC Josip, *Odgoj i škola*, Zagreb 1971; PRANJIĆ Marko, "Molitva i rad u katehezi", u: *Kateheza* 10(1988)3,5-21; HOHNJEC Nikola, "Biblijsko teološki pristup radu", u: *Kateheza* 6(1984)2,56-66.

4.7 DRUŠTVENA PRAVDA

Sržni sadržaji

1. Siromaštvo i bogatstvo kao izazov za uspostavu društvene pravde;

2. Crkva i socijalno pitanje u XIX. i XX. stoljeću;
3. Razvoj i temelji katoličkog društvenog nauka;
4. Smisao i sadržaj socijalne pravde.

Proširenje sadržaja

11. Manjkavosti društvenih i gospodarskih sustava: društvena struktura u kapitalizmu i komunizmu;
12. Socijalni pokreti u povijesti Crkve;
13. Povezanost siromaštva i obrazovanja;
14. Društvena pravda i ljudska prava;
15. Društvena pravda i pomoć zemljama u razvoju - Treći svijet.

Osnovna namjena

Katastrofalne socijalne nepravde na svjetskoj razini predstavljaju trajan neriješeni problem. Vjeroučenik se u mnogom pogledu oslobađa dosadašnjih društvenih veza i počinje stvarati vlastitu ljestvicu vrednota. U ovoj značajnoj fazi njegova razvoja naznačena tematika želi proširiti učenikove poglede na životne odnose prema ljudima i suočiti ih sa socijalnim pitanjem i s osnovama katoličkog društvenog nauka.

Pojedinačni ciljevi

1. Iznijeti vlastite predodžbe i doživljavanje "pravde";
2. Osvjetliti narav i nužnost socijalne pravde te njeno utemeljenje na tipičnim primjerima;
3. Napraviti pregled osnovnih značajki gospodarske situacije u svijetu i u Hrvatskoj;
4. Predstaviti središnja načela katoličkog socijalnog nauka.

Metodičke upute

- Scenska igra: Nekoliko učenika dobiva "darove" (ceduljice na kojima su navedeni razni prehrambeni, luksuzni i artikli za upotrebu, koje treba pravedno razdijeliti na sve učenike u razredu);
- Opis i razgovor na temelju karte svjetskog gospodarstva;

- Donijeti fotografije ili na ploči napisati imena papa Lava XIII, Pija XI, Ivana XXIII, Pavla VI. i Ivana Pavla II. Učenici uz njih pišu naslove i nekoliko glavnih značajki njihovih socijalnih enciklika;
- Dijalog: Tko je moj bližnji?
- Biblijski tekstovi: Izl 22,20-26; Izr 28,1-28; Lk 16,19-31; 1 Tim 6,17-19;
- Rad s tekstom: Izvaci iz raznih enciklika o socijalnom pitanju (*Rerum novarum...*).

Pomagala

Film:

Karolj Viček, "Trofej", Neoplanta film, Novi Sad.

Dijamontaža:

"Djeca, ničija briga" (Hp 31); "Logor bolesti" (Hp 33); "Gonjeni nepravdama" (Hp 39); "Isčupani iz vlastite zemlje" (Hp 37), KSC, Zagreb.

Literatura:

PAVAO VI, *Populorum progressio*, KS, Zagreb 1978; CLINES David, *Rad i društvo u Bibliji*, Duhovna stvarnost, Zagreb. 1980.

4.8 PRAKTIČNI MATERIJALIZAM

Sržni sadržaji

1. Oblici materijalizma, njegovi uzroci i posljedice;
2. Smisao i granice posjedovanja i vlasništva;
3. Odgovorno ophođenje s materijalnim dobrima.

Proširenje sadržaja

11. Oblici života alternativni praktičnom materijalizmu;
12. Konzumiranje kao nadomjestak religije;
13. Evanđeoski savjet siromaštva i njegovo ostvarivanje tijekom povijesti Crkve.

Osnovna namjena

Mnogi ljudi smatraju prvotnim ciljem svoga života postizanje materijalnog blagostanja. Takav stav pothranjuju mnogovrsni potstreci. Tako se događa da toj težnji ljudi žrtvuju neke druge dimenzije svoga čovječstva. Na taj način čovjek upada u začarani krug gdje onda svoje duševne frustracije pokušava nadoknaditi materijalnim dobrima. Stoga se vjeroučeniku, koji stoji na putu oblikovanja osobnih životnih stavova, želi ukazati na opasnost materijalističkog mišljenja i djelovanja. Obradivanje ove tematike pomoći će učeniku u stvaranju iznijansirane ljestvice vrednota.

Pojedinačni ciljevi

1. Uočiti da je praktični materijalizam nadomjestak za religiju i zapreka na putu prema Bogu;
2. Osvijetliti hedonizam i utilitarizam kao teoretske postavke praktičnog materijalizma;
3. Objasniti društvenu dimenziju vlasništva na konkretnim primjerima.

Metodičke upute

- Izraditi kolaž na temu: "Što nam je potrebno za život?";
- Asocijacije na riječ "vrijednosti";
- Zidne novine na temu: "vanjsko i nutarnje bogatstvo";
- Biblijski tekstovi: Job 28,1-19; Ps 49; Mt 6,19-34; 19,16-30; Lk 12,22-34.

Pomagala

Film:

Fadil Hadžić, "Službeni položaj"; 0132-13 "Moderna vremena", Filmoteka 16, Zagreb; "Kameleon", Filmoteka 16, Zagreb.

Dijamontaža:

"Ta čudna žed za beskrajnim" (Hp 17); "Grob za Boga?" (Hp 18); "Mjesto za Boga" (Hp 19); "Pravo lice Boga" (Hp 20).

Literatura:

GEVAERT Joseph, *Ljudsko iskustvo i katehe-*

za, KSC, Zagreb 1980; BERDJAEV Nikolaj Aleksandrovič, *Duh i realnost. Temelji bogočovječje duhovnosti*, KS, Zagreb 1985; BLOCH Ernst, *Princip nade*, Naprijed, Zagreb 1981; ROŽMARIĆ Josip, *Filozofija u susret religiji*, FTI, Zagreb 1989; AUGUSTINUS Aurelius, *O državi Božjoj*, KS, Zagreb 1982.

San čovječanstva o boljem svijetu

4.9 IDEOLOGIJE I SVJETONAZORI

Sržni sadržaji

1. Ideologija - slika svijeta - svjetonazar;
2. Ideološka i svjetonazorska strujanja danas;
3. Kršćanstvo kao kritika svake unutarsvjetske ideologije.

Proširenje sadržaja

11. Primjeri: marksizam, liberalizam, nacionalizam;
12. Ideologizacija religije - primjeri iz prošlosti.

Osnovna namjena

Prirodna je čovjekova težnja da si stvori sustav svojih životnih pogleda, stavova, odnosa i da razvija inicijative za poboljšavanjem uvjeta života u svijetu. Međutim, praktično sukobljavanje različitih ideologija i svjetonazora među sobom često ostavlja negativan dojam. Svakodnevno susretanje s političkim događanjima osobito snažno zaokuplja čovjeka u fazi rasta. On želi zauzeti osoban stav premda mu često nedostaju potrebne osnovne informacije. Ovo tematsko područje pomaže vjeroučeniku razumjeti nastanak i osnovne ciljeve najrasprostranjenijih ideologija i svjetonazora kako bi se uz pomoć kršćanskih temeljnih stavova mogao bolje orijentirati.

Pojedinačni ciljevi

1. Izložiti osnove i ciljeve liberalizma, marksizma;
2. Pokazati nacionalizam kao zastranjenje a osvijetliti pravo rodoljublje i domoljublje;
3. Objasniti zajednički radikalni vid svake ideologije.

Metodičke upute

- Jedan učenik skicira na ploči određenu ideju, a ostali daljnjim skiciranjem nastavljaju "priču";
- Dramatizacija: "Vlastodržac" želi uvjeriti druge u svoju ideju;
- Svaki učenik piše za sebe kako bi neku ideju iznio kao općevažeću;
- Biblijski tekstovi: Ps 33; Mt 7,15-20; 20,20-28; Mk 7,1-16; Rim 13,1-7.

Pomagala

Film:

Emir Kusturica, "Otac na službenom putu", Forum film, Sarajevo.

Dijamontaža:

Kao pod "4.8"; "Zašto živjeti" (Hp 1); "Suočen sa smrću" (Hp 2); "Robovi stvorenih stvari" (Hp 6), KSC, Zagreb.

Literatura:

KERN Walter, *Nauka o teološkoj spoznaji*, KS, Zagreb 1988; GUTIERREZ Gustavo, *Teologija oslobođenja. Povijest, politika, spasenje*, KS, Zagreb 1989; PETERS Tiemo Rainer, *Smrti više neće biti*, KKA, Zagreb 1982.

4.10 SAMOODGOVORNOST UNUTAR DRUŠTVENIH STRUKTURA

Sržni sadržaji

1. Čovjek "razapet" između društvenih pritiska;

2. Etičko vrednovanje otpora, prilagođivanja i rezignacije;
3. Problemi kršćanske prakse u raznim državnim sustavima: veleprevrat (revolucija), evolucija, nenasilje;
4. Stožerne kreposti (umjerenost, mudrost, razboritost, hrabrost) kao kršćansko ostvarivanje ljubavi prema svijetu i distanciranje od svijeta.

Proširenje sadržaja

11. Proroci - kritička svijest naroda;
12. Crkva i država - primjeri iz povijesti i sadašnjosti;
13. Komunizam i Crkva;
14. Progoni kršćana nekad i danas.

Osnovna namjena

Pojedinac se često osjeća nemoćnim u odnosu prema organizacijama i institucijama. Taj ga osjećaj ne vodi samo u pobunu nego i u radikaliziranje ili u rezignaciju. Mladi koji se nalaze u razdoblju kada svoj život sve više žele uzeti u vlastite ruke, nerijetko upadaju u totalitarizam ili pak u konformizam. Ovo im tematsko područje želi pomoći u razmišljanju s obzirom na htijenje i nemoć.

Pojedinačni ciljevi

1. Dati da učenici izraze svoj osjećaj u svezi sa školskim sustavom;
2. Objasniti pojmove "totalitarizam" i "konformizam";
3. Zauzimanje osobnih stavova prema ovoj problematici;
4. Promotriti Isusov stav prema prilagođavanju i otporu;
5. Izložiti mudrost i nadu kao kršćanske stavove.

Metodičke upute

- Vježba asocijacija ili usporedbi o temi: "Prilagođavanje" i "revolt";
- Zidne novine ili kolaž o temi: "Mladi u svijetu odraslih";

- Scenska izvedba: "Konflikt u obitelji";
- Biblijski tekstovi: Mt 5,33-37; 22,1-22; Amos.

Pomagala

Film:

Krsto Papić, "Predstava Hamleta u Mrduši Donjoj".

Dijamontaža:

"Logor bolesti" (Hp 33); "Pri liječenju je najvažnija ljubav" (Ha 34); "Starost nije sramota" (Hp 35); "Stari ljudi i njihovo mjesto pod suncem" (Hp 36); "Isčupani iz vlastite zemlje" (Hp 37).

Literatura:

KUNIČIĆ Jordan, *Katolička društvena nauka. Katolička sociologija*, HKD, Zagreb 1971; HOHNJEC Nikola, "Biblijsko teološki pristup radu", u: *Kateheza* 6(1984)2,56-66; PRANJIĆ Marko, "Molitva i rad u katehezi", u: *Kateheza* 10(1988)3,5-21; LASIĆ Stanko, "Zadatak obitelji i Crkve za stvaranje humanijih uvjeta života", u: *Kateheza* 10(1988)3,22-29.

Božja ponuda - izazov ljudskom angažmanu

4.11 KRALJEVSTVO BOŽJE

Sržni sadržaji

1. Prispodobе o kraljevstvu Božjem;
2. Eshatološki moment: napetost između "već" i "još ne";
3. Kristovo uskrsnuće i ponovni dolazak kao razlog naše nade;
4. Ostvarenje pojedinca i dovršenje stvaranja;
5. Zalaganje za kraljevstvo Božje.

Proširenje sadržaja

11. Sloboda djece Božje;
12. Knjiga Danijelova;
13. Otkrivenje;
14. Isčekivanje budućnosti u svjetskim religijama;
15. Očekivanje svršetka svijeta kod nekih sekta.

Osnovna namjena

Uvijek je čovjek težio za tim da stvori društveno uređenje koje će mu osigurati raj na zemlji, i uvijek je zbog toga ostao razočaran. Kao ostvarenje toj iskonskoj ljudskoj čežnji Bog nudi svoje kraljevstvo ne kao iluziju ili neostvarivu utopiju nego kao stvarnu šansu ukoliko se svaki pojedini bude svesrdno zalagao. Vjeroučeniku je sasvim jasno da ne živi u nekom savršenom svijetu i da nužno treba pouzdan oslonac koji će jamčiti uspjeh njegovu nastojanju. Ova nastavna jedinica željela bi predstaviti vjeroodgajaniku kraljevstvo Božje kao sanjani oslonac.

Pojedinačni ciljevi

1. Pronaći praktične primjere za razumijevanje kraljevstva Božjeg;
2. Angažirati se za kraljevstvo Božje;
3. Vrednovati pojam onostranosti u različitim religijama.

Metodičke upute

- Crtanjem predstaviti stvarnost kraljevstva Božjeg;
- Grupni rad: otkriti u pojedinim usporedbama o kraljevstvu Božjem središnju poruku;
- Kolaž o osobnom zalaganju;
- Razgovor s jednim misionarom;
- Biblijski tekstovi: Dn 2,44-49; Mt 7,1-23; 13,1-53; 20,1-16; 24 i 25; 1 Kor 12,12-31 i Otkrivenje;
- Rad na tekstu II. vatikanskog sabora: Dogmatska konstitucija o Crkvi, čl. 48; Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu čl. 39.

Pomagala

Film:
"Misija".

Dijamontaža:

"Početak kraljevstva: Bog stvori čovjeka i cijeli svemir iz ljubavi" (A 151); "Čovjek - Božji suradnik u izgradnji kraljevstva" (A 152); "Božje će se kraljevstvo ostvariti u slavi" (A 161), KSC, Zagreb.

Literatura:

DRUGI VATIKASNKI SABOR, *Pastoralna konstitucija "Crkva u suvremenom svijetu"*, KS, Zagreb 1970; VIGANO Egidio, *Otajstvo i povijesti*, KSC, Zagreb 1987; ZOVKIĆ Mato, *Crkva kao narod Božji*, KS, Zagreb 1976; LUBICH Chiara, *Ljudi u služanju svima*, Družina, Ljubljana 1979.

4.12 KRŠĆANSKO SHVAĆANJE MIRA

Sržni sadržaji

1. Bit kršćanske radosne vijesti: Isus naš mir;
2. Želja za mirom kao osobni stav;
3. Socijalne posljedice življenog mira;
4. Konflikti i rješavanje konflikata na različitim razinama;
5. Odgoj za mir kao stalni cilj.

Proširenje sadržaja

11. Oružje namijenjeno miru;
12. Zauzeti za mir: portreti i osobe;
13. Opojnosti dobrote (primjerice: Ivan XXIII.);
14. Mir - nužnost za čovječanstvo;
15. Pokret za mir danas: šanse i zablude;
16. Suvremeni problemi: "opravdani" rat, teritorijalna obrana; civilna služba, atomski rat.

Osnovna namjena

U svijetu punom konflikata, čovjek čezne za mirom. Ako se stvarno želi jednom zauvijek doći do mira treba iz temelja riješiti pitanje uzroka sukoba. Vjeroučenicima zbog razvojno psihološke situacije u kojoj se nalaze, lako ulaze u konflikte te na vlastitoj koži kušaju mučninu sukobljavanja. Ova bi nastavna jedinica htjela pomoći vjeroodgajanicima da iznalaze rješavanja konflikata na svim razinama. Gledano s kršćanskog stanovišta, koji se vjeroučenicima nudi kroz ovaj pristup, mir je plod življenog osobnog htijenja koji nalazi svoje ishodište u osobi Isusa Krista.

Pojedinačni ciljevi

1. Nabrojiti nekoliko mogućnosti rješavanja konflikata te naznačiti njihove prednosti i nedostatke;
2. Zauzeti osobni stav s obzirom na mirovni pokret;
3. Biti u stanju voditi kontrolirani razgovor;
4. Verbalizirati kako je moguće rješavati konflikte među suučenicima;
5. Vrednovati fenomen ljudske agresivnosti.

Metodičke upute

- Igra uloga: "Mir u obitelji";
- Meditacija o temi "Peace, šalom, mir";
- Biblijski tekstovi: Lk 12,49-53; 15,11-32;
- Predočiti društvo bez konflikata;
- Kolaži s temom "rat", "mir".

Pomagala

Film:

Zdravko Randić, "Leptirov oblak".

Dijamontaža:

"Pomirenje i oprostjenje" (La 12); "Veliki tjeđan (B 81); "Civilni proces i osuda" (B 82), KSC, Zagreb.

Literatura:

MÜLLER Jean-Marie, *Strategija nenasilnog djelovanja*, KS, Zagreb 1986; IVAN PAVAO II, *Mir i mladi idu zajedno*, Glas koncila,

Zagreb 1985; ZIZOLA Giancarlo, *Utopija pape Ivana*, KS, Zagreb 1977.

4.13 OSTVARIVANJE KRŠĆANSKE PORUKE

Sržni sadržaji

1. Na službu čovjeku kao volja nebeskog Oca;
2. Isusova nova zapovijed: Iv 13,34 sl;
3. Oblikovanje zajednice po snazi Duha Svetoga;
4. Mjesna Crkva: život Crkve u konkretnoj zajednici;
5. Karizme - darovi Duha, darovani za druge;
6. Ideja o kraljevstvu Božjem u povijesti Crkve.

Proširenje sadržaja

11. Briga za rubne društvene skupine;
12. Sklad riječi i djela u kršćanskoj svakodnevnici;
13. Odraz vjere kroz narodne običaje.

Osnovna namjena

Cilj kršćanske poruke nije tek njeno naviještanje, nego iznad svega njeno utjelovljenje u konkretnom životu pojedinaca. Isusova zapovijed ljubavi upravljena je svakom kršćaninu: "Ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio!" Mladi se nerijetko osjećaju neshvaćenima i odbačenima. Oni čeznu za ljubavlju i toplinom. Ova im tema stoga želi približiti poruku o kraljevstvu Božjem u njenoj najintimnijoj povezanosti s konkretnim životom, te im pomoći da prepoznaju i ostvaruju kršćansku ljubav na djelu.

Pojedinačni ciljevi

1. Navesti primjere ostvarivanja Isusove nove zapovijedi;
2. Izraditi program vlastitog zalaganja za kraljevstvo Božje;

3. Pronaći u Novom zavjetu odlomke srodne s Gal 6;
4. Navesti razloge za nužnost osobnog angažiranja.

Metodičke upute

- Pohoditi Karitas i poslije ga kratko opisati;
- Pozvati jednog karitativnog djelatnika na razgovor;
- Grupni rad: “Kraljevstvo Božje u našem razredu”;
- Biblijski tekstovi: Sir; Lk 12,4-12; Iv 13,31-35; Gal 6.

Pomagala

Film:

Petar Škubonja, “Izgubljena olovka”.

Dijamontaža:

“Marija iz Nazareta, jedna od nas” (Bv 1); “Marija naša nada” (Cd 8); “Služenje Crkve svijetu” (Bg 23); “Mlada i slobodna Crkva” (Bg 25), KSC, Zagreb.

Literatura:

ŠAGI-BUNIĆ Tomislav, *Vrijeme suodgovornosti*, KS, Zagreb 1981; ALBERICH Emilio, *Kateheza i životna praksa*, KSC, Zagreb 1986; GEVAERT Joseph, *Ljudsko iskustvo i kateheza*, KSC, Zagreb 1981; STOJIĆ Ante, *Najvažnija je ljubav*, KSC, Zagreb 1987.